

APPENDIX: BENA WORD LISTS FROM THE THIRTEEN LOCATIONS

Comments: Tone is marked rather than stress. Aspiration is not marked as no problem (there is no aspiration). The linguists eliciting and transcribing the wordlists were Michelle Morison (MM) and Andy Huber (AH).

Numbering of items: glosses that are only part of the long word list have numbers only in the column headed 'Long WL #'; glosses which are only part of the short word list have numbers only in the column headed 'Short WL #'; glosses that are part of both word lists have numbers in both columns

Part 1 (The locations Makanjaula, Ujindile, Ukalawa, Utalingoro, Utengule, Wangama can be found in part 2, page 106)

			Location	<i>Ihanja</i>	<i>Ikuna</i>	<i>Itambo</i>	<i>Itipula</i>	<i>Kanamalenga</i>	<i>Liwengi</i>	<i>Lwanzali</i>
			Date	15-Sep-09	12-Sep-09	10-Sep-09	08-Sep-09	16-Sep-09	07-Sep-09	10-Sep-09
			Taking the WL	AH	MM	AH	MM	MM	AH	AH
Long WL #	Short WL #	English Gloss	Swahili Gloss	<i>short WL</i>	<i>full WL</i>	<i>short WL</i>	<i>full WL</i>	<i>full WL</i>	<i>full WL</i>	<i>short WL</i>
1	25	eye	jicho	li:ho	li:ho	li:ho	li:ho	li:ho	li:ho	li:ho
2	26	eyebrow	nyushi	ŋiti	ŋiti	ŋu:mbi	ŋu:mbi	ŋiti	ŋope	lukumbi
3		ear	sikio		lisi:hitsa		li:twi	lisi:hidza	libulugutu/ lisi:hidza	
4		mouth	mdomo		mulomo		mulomo	mulomo	mulomo	
5		jawbone	taya		saja		lusaja	isaja	mate:te	
6		nose	pua		mula		mula	mula	mu:la	
7		chin	kidevu		hilefu		kide:fu	hilefu	hile:fu	
8		beard	ndevu		nu:tsa		nde:fu	nu:tdza	ŋinu:ndza	
9		tooth	jino		li:no		li:no	li:no	li:no	

10		tongue	ulimi		lumia:ngo		lumwili	lulimi	lulime	
11		head	kichwa		mutwe		mutuwe	mutuwe	mutuwe	
12		hair (human)	nywele		fwi:li		fwi:li	fwi:li	fwili	
13		neck	shingo		si:ngo		si:ngo	isi:ngo	si:ngo	
14		belly	tumbo		lileme		lileme	lileme	lileme	
15		back	mgongo		mugo:ngo		mugo:ngo	mugo:ngo	mugo:ngo	
16		backbone	uti wa mgongo					mugo:ngo		
17		knee	goti				lifugamilo	lifugamilo	lifugamilo	
18		leg	mguu				ligulu	ligulu	ligulu	
19		foot	mguu (unyayo)				lwa:jo	ludzajo	lwa:jo	
20	2	arm	mkono	liwoho		liwoko	liwoko	liwoho	liwoho	liwok ^h o
21		hand	mkono (kiganja)				kiga:nsa	higa:ndza	higa:nza	
22		finger nail	kucha				luko:nsi	lupo:ve	lukonze	
23	29	finger	kidole	ʃa:la		kia:la	kia:la	ʃa:la	ʃa:la	k ^h ia:la
24		armpit	kwapa				wa:pa	gwa:pa	uwa:pa	
25		skin (human)	ngozi (ya binadamu)					ɲiŋgo	ŋgola	
26		skin (animal)	ngozi (ya mnyama)				ŋguo	ɲiŋgo	ŋgola	

27		bone	mfupa				kitsege	hitdʒege	hidzege	
28	12	blood	damu	ɖaːnda		daːnda	daːnda	ɖaːnda	daːnda	idaːnda
29		heart	moyo				nuːmbula	nuːmbula	numbula	
30		lung	pafu				mahafwa	mbafu	lihafwa	
31		liver	ini		mutima		mtima	mutima	mutima	
32		voice	sauti (ya mtu)		sawuti		sawuti	indoːŋgele	hutsoːva	
33		horn (of animal)	pembe (ya mnyama)		lipeːmbe		lipeːmbe	lupeːmbe	lipeːmbe	
34		wing (of bird)	ubawa (wa ndege)		lipaːmbagilo		lipaːnde	lupabatilo	lipabatilo	
35		feathers	manyoya (ya ndege)		ligala		ligala	lugala	magala	
36		tail (of mammal)	mkia (k.m. wa paka)		mukila		mukila	mukila	mukila	
37	23	egg	yai	likaːŋa	likaːŋa	likaːŋa	likaːŋa	likaːŋa	likaːŋa	likaːŋa
38	10	honey	asali (ya nyuki)	luːhi	luːhi	luːki	luːki	luːhi	luːhi	luːki
39		milk (of cow)	maziwa (ya kunywa ya ng'ombe)		litsiva		matsiva	litʃiva	madziːva	
40		meat	nyama		ɲama		ɲama	ɲama	ɲama	
41		person	mtu		muːnu		muːnu	muːnu	muːnu	

42	57	man	mwanamume	mugo:si	mwada:da	mugo:si	mugo:si	mugo:si	mugo:si	mukigo:si
43	47	husband	mume	mugo:si va:ngu	mugo:si va:ngu	mugo:si	mugo:si	mugo:si va:ngu	mwada:da	mukigo:si
44	84	woman	mwanamke	mudala	mwaju:va	mukidala	mdala	mudala	mwaju:va	mukidala
45		wife	mke		mu:nu		mdala	mudala va:ngu	mwaju:va	
46		father	baba (mzazi)		da:da		da:da	da:do	lusehe	
47		mother	mama (mzazi)		uju:va		ju:va	ju:va	ju:va	
48	63	brother (older, same sex)	kaka (mkubwa wa kiume)	ma:mxo	muhatsa	ma:ma	ma:ma	ma:ma	ma:ma	uma:ma
49		mother's brother	mjomba		ja:ja		ja:ja	ja:ja	ja:ja	
50		child	mtoto		mwa:na		mwana	mwa:na	mwa:na	
51	14	son/boy	mtoto wa kiume/mvulana	mudi:mi	mudi:mi	mudi:mi	mdi:mi	mudi:mi	mudi:mi	mudi:mi
52	33	daughter/girl	mtoto wa kike/msichana	muhi:ntsa	muhi:nsa	muhi:nsa	muhinsa	muhi:ndza	muhi:nsa	muhi:nsa
53		twins	mapacha		mapatsa		mapat'ja	va:ngungu	vata:ngo	
54		chief	mtemi/chifu		mutwa		mutwa	mutuwa	mutuwa	
55		God	Mungu		nguluvi		nguluvi	nguluvi	hwangu:luvi	
56		sickness	ugonjwa		wutamwa		wuta:mwa	wutamwa	wuta:mwa	
57		sore	kidonda		liko:ngo		liwa:mba	lito:ngo	hiva:mba	

58		medicine	dawa		mugoda		mugoda	mugoda	mugoda	
59		body (human)	mwili		muvili		muvi:li	muvili	muvili	
60		name	jina		lita:wa		lita:wa	lita:wa	lita:wa	
61		wild animal	mnyama (wa porini)		liko:ho		ŋo:ko	mɲawa ja muda:si	ŋoho	
62		dog	mbwa		libwa		libuwa	libwa	libuwa	
63	16	cat	paka	himugogo	limkoko	kimi:si	kimi:si	ɲawu	limisi	kimi:si
64	24	elephant	tembo	lide:mbwe	nde:mbwe	lite:mbo	lide:mbwe	lide:mbwe	lide:mbwe	nde:mbwe
65	55	lion	simba	liko:ho	litsu:xa	lisi:mba	ɲalupala	ɲalupala	libo:nzi	ɲalupala
66		bat	popo		himbudi:mbudi		kimbudi:mbudi	limbudi:mbudi	himbudi:mbudi	
67		butterfly	kipepeo		lipuŋgulu:si		lipuŋgulu:si	lipuŋgulu:si	lipuŋgwu:si	
68	34	goat	mbuzi	mene	mmene	mmene	mmene	mene	mmene	immene
69	21	cow	ng'ombe	se:ŋga	se:ŋga	se:ŋga	se:ŋga	se:ŋga	se:ŋga	se:ŋga
70		bull	ng'ombe dume		likamba:ho		likamba:ko	likambaho	likhamba:ho	
71		calf	ndama		hagwa:da		ndama	ndama	ndama	
72	18	chicken	kuku	ɲu:hu	ɲu:hu	ɲu:ku	ɲu:ku	iɲuhu	ɲuhu	ɲu:ku
73		cock/rooster	jogoo		litsogolo		li:tsogolo	litdzogolo	litsogolo	
74		bird	ndege		hadege		lidege	hidege	hidege	
75		snake	nyoka		lio:xa		li:dzoka	lijo:ha	li:joho	
76		fish	samaki		so:mba		so:mba	swi	so:mba	
77	9	bee	nyuki	ntsuhi	ntsuhi	ntsuki	ntsu:ki	ndzuhi	ndsuhi	ntsu:ki
78		head louse	chawa		lisosolo		lisosolo	lisosolo	lisosolo	

79	81	tree	mti	libihi	libihi	libiki	libiki	libihi	libihi	libiki
80	6	bark (of tree)	gamba (la mti)	liba:nsi	ga:nda	ligola	liko:na	libandi	liko:na	liko:na
81	54	leaf	jani (la mti)	lihamba	liha:nso	likwati	liha:nso	litu:ndu	liha:mba/ lihanzo	lik ^w a:ti
82		branch (of tree)	tawi (la mti)		lipago		lipago	linagatji	lipago	
83		shade (of tree)	kivuli (cha mti)		mwifuni		mwigi:sila	mwiŋgi:ki	musi:ho	
84		walking stick	fimbo (ya kutembelea)		msaga		musagi	luso:ndzo	musagi	
85		root (of tree)	mzizi		lidela		mudela	i:delā	mude:la	
86	69	seed	mbegu (kwa jumla)	mbeju	mbeju	mmbeju	mmbeju	mbeju	mbe:ju	imbeju
87		grass	nyasi		lisoli		lisoli	lisoli	lisoli	
88		flowers	maua (ya kupamba)		liluva		maua	maluva	vulu:va	
89		thorn	mwiba		musu:fi		mwifwa	musu:fi	musu:fi	
90	28	field	shamba	mugu:nda	mugu:nda	mugu:nda	mugu:nda	mugu:nda	mugu:nda	mugu:nda
91	43	house	nyumba	ka:je	ka:je	ka:ja	nju:mba	ka:je	k ^h a:ja	ka:ja
92		wall	ukuta		luka:nsi		luka:nsi	luka:ndzi	luka:nsi	
93		village	kijiji		luvala		kidzidzi	ika:je	hidzi:dzi	
94		path	njia		ŋa:si		ŋa:si	ŋa:si	ŋa:si	

95		thing/object	kitu		hi:nu		ki:nu	hi:nu	ʃi:nu	
96		rope	kamba		mutsitsi		mpi:ŋgo	lutʃitʃi	mpinggo	
97		thread	uzi		lusawula		lusawula	lusawulwa	lusawula	
98		knot	kifundo		hihudiho		kihudiko	ihudiho	ʃihudiho	
99	17	chair	kiti	hide:go	hide:go	kide:go	kide:go	hidego	ʃide:go	kide:go
100	75	stool	kigoda/kiti cha kienyeji		higoda	kide:go	kide:go	hidego	ʃide:go	kide:go
101		salt	chumvi		mu:ŋo		mu:ŋjo	mu:ŋo	mu:ŋjo	
102		finger millet	ulezi		wuletsi		wuletsi	wuletʃi	wuletsi	
103		gruel	uji		wuba:ga		wu:dʒi	wuba:ga	wuba:ga	
104	46	hunger	njaa	ntʃala	ntsala	lipu:ŋge	ntsala	ntʃala	ntsala	ntsala
105		thirst	kiu		ŋe:lu		ŋelu	ŋelu	ndik ^h elwi:he	
106		utensil	chombo		fiko:ŋolo		fio:mbo	hito:ŋga	fi:nu	
107	66	cooking pot (clay)	chungu	hivia	hivia	kiwia	kiwia	hivia	ʃivia	kiwia
108		burden, load (carried on head)	mzigo		mutsigo		mutsigo	mutdʒigo	mutsigo	
109		iron/metal	chuma		çu:ma		kiuma	ʃu:ma	ʃu:ha	
110		hoe	jembe		ligimilo		ligumilo	ligimilo	ligimilo	
111	52	knife	kisu	hima:ge	hima:ge	kima:ge	kima:ge	hima:ge	ʃima:ga	kima:ge
112		big knife	panga		lipa:ŋga		lipa:ŋga	lipa:ŋga	lipa:ŋga	

113		dull (knife)	(kisu) kibutu		ʃifu:pie		kingajawu:gi	hibu:ngifu	sihifju:le	
114		sharp (knife)	(kisu) kikali		ʃimawu:gi		kinawu:gi	çu:gi	ʃinawu:gi	
115		axe	shoka		silanga		so:ka/ ŋgi:nda	eve:ga	ŋgi:nda	
116		spear	mkuki		mugoça		mugoha	mugoha	mugoha	
117		arrow	mshale		wahila			ludibulo		
118		hole	shimo		muli:ndi		muli:ndi	lili:ndi	muli:ndi	
119		enemy	adui		mutava:ŋgu		adui	mutava:ŋgu	mubaja	
120		war	vita		magoça		fi:la	mugoha	ʃigoha	
121		fire (for cooking)/heat	moto		mo:to		mo:to	mo:to	mo:to	
122		firewood	kuni		sagala		sagala	sagala	sagala	
123		smoke	moshi		lio:si		lijo:si	lio:si	lio:si	
124	3	ash(es)	(ma)jivu	lifi:nsa	lifi:nsa	kifu	kidze:ŋge	lifi:ndza	ʃe:ŋge	kifu
125	61	night (time)	usiku	kilo	kilo	kilo	ki:lo	ki:lo	kilo	kilo
126		darkness	giza		wuti:tu		ki:si	wuti:tu	huti:tu	
127		moon	mwezi		mpalamwensi		mbalamuetsi	mue:dzi	luvalamwetsi	
128		month	mwezi					mue:dzi	mwe:tsi	
129		star	nyota		luto:ndwe		luto:ndwe	luto:ndwe	luto:ndwi	
130		sun	jua		litsuva		litsuva	litdzuva	litsuva	
131		daytime	mchana		pamu:ni		mu:ni	mu:ɲ	mu:ni	
132		today	leo		ne:ɲuli		le:lo	ne:ɲuni	ine:ɲuni	
133		yesterday	jana		golo		golo	igolo	golo	

134		tomorrow	kesho		ʃila:o		kilawo	hila:wu	ʃila:wo	
135	83	sky	anga/mbingu/juu	huʃa:na	wula:nga	kukia:na	wula:nga	wula:nga	wula:nga	kukia:na
136		clouds	mawingu		mafu:ndi		mafu:nde	mafuluxa	mafu:nde	
137		wind (N)	upepo		ɲa:la		liveo	ɲa:la	immepo	
138		rain (N)	mvua		ndo:na		ndo:na	ndo:na	ndo:na	
139		water	maji		lule:nga		lule:nga	lule:nga	lule:nga	
140		river	mtu		mukoga		lule:nga	mukoga	mukoga	
141	53	lake	ziwa	ɲantsa	ɲa:nsa	lita:nda		lila:mba	mukuo	kila:mba
142		dew	umande		limetsi		limetsi	limetdʒi	limetsi	
143		ice	barafu		ɲawuseve		maseve	likuŋgu:ku	maseve	
144		mountain	mlima		hidu:nda		kidu:nda	hidu:nda	ʃidu:nda	
145	68	stone (fist-sized)/rock	jiwe (ukubwa wa kofi)	liga:nga	liga:nga	liga:nga	liga:nga	lika:nga	liga:nga	liga:nga
146		earth (soil)	udongo		lilo:ngo		muga:nga	lilo:ngo	muga:nga	
147		sand	mchanga		muga:nga		muha:nga	muha:nga	muha:nga	
148		dust	mavumbi		lifu:na		lufu:na	lifu:na	lufu:na	
149		year	mwaka		mwa:xa		mwa:ka	mwa:ha	mwa:ha	
150		one (thing)	kimoja		himwi:nga		kimwi:nga	lubiçi	ʃimwi:nga	
151		two (things)	viwili		viwili		fiwili	tʃiwili	fiwili	
152		three	vitatu		fidatu		fidati	tʃidatu	fidatu	
153		four	vinne		fitaji		fitaji	kitaji	fitaji	

154		five	vitano		fiha:nu		fiha:nu	tʃiha:nu	fiha:no	
155		six	sita		filimuta:nda		mta:nda	tʃilimuta:nda	fimta:nda	
156		seven	saba		filimufuḡati		mfu:ḡati	tʃilimfuḡati	finjikom:za/ mufu:ḡati	
157		eight	vinane		filimuna:na		mna:na	tʃilimuna:na	fimuna:na	
158		nine	tisa		fiḡgo:nsa			ḡgo:ndʒa		
159		ten	kumi		fiḡkumi		igo:nsa	ḡtʃumi	mufuḡati	
160	39	hot (weather)	joto (hali ya hewa)		lifuhit:se	lifuke	kupijo	lufuge	fu:ha	kupio
161	19	cold (weather)	baridi (hali ya hewa)	ḡa:la	ḡa:la	ḡa:la	ḡa:la	ḡa:la	ḡa:la	ḡa:la
162		long (thing)	(kitu) kirefu		ʃita:li		kita:li	hita:li	ʃitali	
163		short (thing)	(kitu) kifupi		ʃifupi		kifupi	hifupi	ʃifupi	
164		big (thing)	(kitu) kikubwa		hikomi		kikomi	hikomi	ʃik ^h omi	
165		small (thing)	(kitu) kidogo		hidebe		kidebe	hidebe	ʃidebe	
166		wide (path)	(njia) pana		ḡgomi		ḡgomi	ḡgomi	ʃik ^h omi	
167		narrow (path)	(njia) nyembamba		ndo:do		ndebe	ḡo:ḡo	ʃidebe	
168		heavy (thing)	(kitu) kizito		hisito		kitsito	hisito	ʃitsi:to	
169		light (weight)	(kitu) chepesi		hipe:fu		kiebepe	hipe:fu	hipe:fu	
170		difficult (test)	(mtihani) mgumu		mka:ḡgafu		mgumu	mutalamu	mukafu	

171		easy (test)	(mtihani) rahisi		mpe:fu		rahisi	mpe:fu	ʃiebepe	
172		good (thing)	(kitu) kizuri		hinofu		kinofu	hino:fu	ʃinofu	
173		bad (thing)	(kitu) kibaya		hibaja		kibaja	hivi:fu	hitsafu/ ʃibaja	
174		left (side)	(upande wa) kushoto		hu:ŋgi		ku:ŋgi	hu:ŋiki	ku:ŋigi	
175		right (side)	(upande wa) kulia		hu:ndio		ku:ndio	hundio	kundio	
176		inside	ndani		mugati		mugati	mugati	hugati	
177		outside	nje		hwi:vala		kwiva:la	hwivala	hwiwala	
178		far	mbali		huta:li		kuta:li	huta:li	huta:li	
179	60	near	karibu	bi:hi	bi:hi	pi:pi	pi:pi	bi:hi	bi:hi	pi:pi
180		new (thing)\	(kitu) kipya		hipia		mpja	hipia	ʃipia	
181		all (things)	vitu (vyote)		fi:nda		fi:nda	fi:nda	fi:nde	
182		many (things)	vitu (vingi)		fiolofu		fiolofu	fiolo:fu	fiŋo:fi	
183		few (things)	vitu (vichache)		fike:fu		fike:fu	fike:fu	fidebe	
184		red (thing)	kitu (chekundu)		hidu:ŋu		du:ŋu	hidu:ŋu	ʃidu:ŋu	
185		black (thing)	kitu (cheusi)		hiti:tu		kiti:tu	hiti:tu	ʃiti:tu	
186		white (thing)	kitu (cheupe)		ʃe:lu		kivalafu	hie:lu	ʃivalafu	
187		who?	nani?		ani		ani	na:ni	ani	

188		why?	kwa nini?		wuli:wuli		uti:tewuli	angewuli	hwawuli	
189		what?	nini?		ʃiʃi		ki:ki	hihi	ʃi:ʃi	
190		dirty (clothes)	(nguo) chafu		ntsafu		mtsafu	likoji	patsafu	
191		rotten (fruit)	tunda (bovu)		liwo:fu		liwofu	liwo:fu	liwuolile	
192		dry (cloth)	kitambaa (kikavu)		hilagalafu		kiga:mu	hika:ngafu	ʃiga:mu	
193		wet (cloth)	kitambaa (chenye majimaji)		hidodi		kidodi	nalule:nga	ʃidodi	
194		full (bottle)	(chupa) imejaa		imemile		kimemile	jimemile	imemile	
195		sit	amekaa kitako/kaa!		ikalile		i:kalile	akoṅome	uta:mile	
196a	73a	stand up (3rd Sg)	amesimama (3PSg)	wime	wi:me	wi:me	wime	wi:me	wui:me	wi:me
196b	73b	stand up (Imp)	simama! (Imp)		i:mile		i:mile	i:mile	i:mile	
197		sleep	amelala (usingizi)/lala!		agonelie		agonile	agone:lie	agonile	
198		awaken	ameamka/amka!		asisimwihe		alamuwike	alamuwi:he	alamwuihe	

199		ask for sthg.	anaomba (kitu)/omba!		injiliha		injilika	anjilihi	injiliha	
200		bring	analeta (kitu)/leta!		ile:ta		ile:ta	ile:ta	ahume:la	
201		get/obtain	anapata (kitu)		i:pata		ndikwa:nuka	a:nuçie	ahumpe:la	
202		take	amechukua (kitu)/chukua!		ategwe		ategue/ apamue	ateguwe	agedzile	
203		carry (child on back)	amebeba/beba!		aba:bie		aba:pile	aba:bile	aba:bile	
204		hold	ameshika/shika!		akole:lie		akamue	akolie	akamwe	
205		sell	anauza/uza!		ligutsa		ligutsa	igutfa	igutsa	
206		buy	ananunua/nunua !		i:gula		i:gula	i:gula	i:gula	
207		fear (V)	anaogopa/ogopa !		i:hogopa		i:ko:gopa	iho:gopa	ihogopa	
208		give (him)	anampa/umpe!		ampe:la		akumpe:la	ampe:la	ahumpe:la	
209		send (him)	anamtuma/umtu me!		amutuma		mgumutuma	atumi:lwe	ahumuse:ña	
210		bite (V)	anauma/uma!		i:luma		i:luma	iwawa	i:luma	
211		eat	anakula/kula!		i:lja		i:lia	i:lja	i:lia	

212		drink (V)	anakunywa/kunywa!		i:nwa		i:nuwa	i:nwa	i:njuwa	
213		boil (water)	anachemsha maji/chemsha!		ipu:fa		i:pju:fa	atelihe	i:pju:fja	
214		pour	amemimina/mimina!		iso:pa		alafi:tse	i:pungula	asuhuwe	
215		vomit	anatapika/tapika!		ide:ha		ide:ka	ide:ha	i:de:ha	
216		cough	anakohoa/kohoa!		igohomola		i:gohomala	igohomola	i:gohomola	
217		sneeze	anapiga chafya/piga chafya!		itiasa:mula		i:tiasa:mula	itjasamula	i:tjasa:mula	
218		breathe	anapumua/pumua!		i:hwehe:la		i:kwehe:la	ihwehela	i:hwehe:la	
219		suck (baby)	ananyonya/nyonya!		i:ho:ŋa		i:koŋa	iho:ŋa	iho:ŋa	
220		spit	anatemala/tema mate!		ifu:ŋa		ifu:ŋa	ifu:ŋa	ifu:ŋa mati	
221		blow (wind)	(upepo) unavuma		jipu:la		jipu:la	jipu:la	ʃipu:la ŋa:la	

222		blow (person)	(mtu) anapuliza/puliza !		ipu:la		ipu:la	ipu:la	ipul:lila	
223		whistle (V)	anapiga mluzi/piga mluzi!		i:pe:mba		ipe:mba	ipe:mba	i:pe:mba	
224		yawn	anapiga miayo/piga miayo!		i:hwaha:mula		ikwaha:mula	ihwahamula	ihwaha:mula	
225		sing	anaimba (wimbo)/imba!		ihwi:mba		iwuṅga	ihwi:mba	i:hw:i:mba	
226		play (child)	(mtoto) anacheza/cheza!		i:kina		i:kina	i:kina	i:kina	
227		dance	anacheza ngoma/cheza ngoma!		i:kina ṅgoma		i:kina ṅgoma	i:kina ṅgoma	i:kina ṅgoma	
228		laugh	anacheka/cheka!		i:heha		i:heka	i:heha	i:heha	
229		cry (child)	(mtoto) analia/lia!		iwe:mba		ive:mba	ive:mba	i:we:mba	

230		bark (dog)	(mbwa) anabweka/bweka! a!		jiwa:ga		liwa:ga	jiva:ga	li:ɲaɲa	
231		say	anasema/sema!		itsova		irtsova	ilo:ŋga	irtsova	
232		ask (question)	anauliza (swali)/uliza!		iwu:tsa		irwu:tsa	iwu:tdʒa	iwu:tsa	
233		look at	anatazama/tazama!		i:lola		i:lola	i:lola	i:lola	
234		show (V)	anaonyesha (kitu)/onyesha!		i:lagila		i:laga	ilagila	i:laga	
235		hear	anasikia (sauti)/sikia!		i:puliha		i:pulika	i:puliha	i:pwaha	
236		die	anakufa		i:fwa		i:fwa	afwe	i:fwa	
237		know	anajua		itse:la		alumanile	ihwelewa	amanjile	
238		count (V)	anahesabu/hesabu!		ivalila		ivalila	ivalila	irvalila	
239		want/like	anapenda		ike:la/ idoboha		i:ke:la	idoboha	i:k ^h e:la	
240		help (V)	anasaidia/saidia!		ita:ŋga		irta:ŋga	irta:ŋgilitdʒa	irta:ŋga	
241		walk (V)	anatembea/tembea!		ige:nda		ige:nda	ige:nda	ige:nda	

242		run (V)	anakimbia/kimbi a!		i:nla		i:nla	ijla	i:njila	
243		pull (rope)	anavuta (kamba)/vuta!		i:kwega		i:kwega	ikwe:ga	i:kwega	
244		come	anakuja/njoo!		ihwa:tsa		i:kwatsa	ihwatdza	ihwatsa	
245		leave (V)	ameondoka/ond oka!		ahegile		ahegile	ahegile	ahegile	
246		fall (V)	anaanguka/angu ka!		i:gwa		i:gwa	agwe	i:gwa	
247		turn (V)	anageuka/geuka!		i:pituha		i:se:duka	ipituha	i:se:duha	
248		burn (sthg)	anachoma/chom a!		i:nja:nja		i:nja:nja	inja:nja	inja:nja	
249		bury (people)	anzika (mtu)/zika!		isi:la		isi:la	isi:la	i:sila	
250		dig (in the field)	anachimba (shambani)/chim ba!		i:gima		i:gima	i:gima	i:gima	
251		weed (V-by hand)	anapalilia/palilia !		ika:tila		i:ka:tila	i:ka:tila	ika:tila	
252		plant (V)	anapanda/panda!		ija:la		i:ja:la	ija:la	i:jala	

253		harvest (V)	anavuna/vuna!		isogola		i:sogola	iku:ndza	iva:mbula	
254		grind	anasaga/saga!		i:ha:lula		i:halula	iha:nula	i:hamla	
255		hunt (V)	anawinda/winda !		ifwi:ma		i:fwima	ifwi:ma	i:fwima	
256		cultivate	analima/lima!		i:lima		i:lima	i:lima	i:lima	
257		work (V)	anafanya kazi/fanya kazi!		i:pagala		i:fanjakazi	i:lima malimo	i:fania	
258		build (house)	anajenga (nyumba)/jenga!		i:tse:nga		i:tse:nga	idze:nga	i:tse:nga	
259		push (V)	anasukuma/suku ma!		i:dima		i:dima	isujanidza	i:dima	
260		make	anatengeneza/te ngeneza!		iwuiapa		i:tengeneza	igelanidza	i:wujapa	
261		sew	anashona/shona!		i:hona		i:hona	i:hona	i:hona	
262		throw	anatupa/tupa!		i:ta:ga		i:taga	ita:ga	i:kuga	
263		hit (V)	anapiga/piga!		i:tova		i:tova	i:tova	i:tova	
264		slaughter (V)	anachinja/chinja !		i:dumula		i:hinsa	idumula	i:dumla	

265	cut (horizontally, e.g., a tree)	anakata (mti)/kata!		ihe:ŋga		i:dumula	ihe:ŋga	inje:nja	
266	wash (V)	anasafisha (vyombo)/safisha!		ihogofia		ihogofja	ikalafia	ikalafja	
267	hide (V)	anaficha (kitu)/ficha!		i:fiha		i:fiha	i:fiha	i:fiha	
268	marry (of man)	anaoa		ito:la		ito:la	ito:la	ito:la	
269	steal	anaibaiba!		ihitsa		ihitsa	ihidza	ihitsa	
270	kill (V)	anaua/ua!		i:k ^h oma		i:koma	i:koma	i:k ^h ona	
271	stab	anachoma (kwa kisu)/choma!		i:homa			i:homa	i:homa	
272	fly (of bird)	anaruka/ruka!		itsumba		i:guluka	itfumba	itsumba	
273	go in	anaingia/ingia!		ihwi:ŋgila		i:kwi:ŋgila	ihwi:ŋgila	ihwi:ŋgila	
274	go out	anatoka/toka!		i:huma		i:huma	i:huma	i:huma	
275	move (V)	anahama/hama!		i:hama		i:hama	i:hama	i:hega	
276	return (V)	anarudi/rudi!		ipiluha		ipiluka	ipiluha	i:gomoha	

277		dream (V)	anaota ndoto/ota ndoto!		ilo:ta		ilulu:ta	ilo:ta malo:to	i:lo:ta	
278		coagulate (of blood)	(damu) imeganda		jigimile		i:gimile	jigimile	ifi:mbile	
279		make offerings to the dead	anatambika/tambika		ifu:pa		i:fu:pa	ifu:pa	i:t ^h ehela	
280		mix (V)	anachanganya/c hanganya!		ihansa		i:timbula	ilu:nga	i:hansa	
281		open (V)	anafungua (mlango)/fungua!		idi:ndula		idi:ndula	idi:ndula	idi:ndula	
282		close (V)	anafunga (mlango)/funga!		idi:nda		idi:nda	idi:nda	idi:nda	
283		remember	anakumbuka/kumbuka!		ihwihwu:ha		i:kwi:wuka	ihwiwuha	i:wihe	
284		forget	anasahau/sahau!		ise:mwa		ase:mi:lwe	ise:mwa	i:se:mwa	
285		answer (V)	anjibu (swali)/jibu!		iganula		vidinjine	i:higa	ihwidiha	

286		break (V)	anavunja/vunja!		ikoma		i:deja	ipadzula	i:menjula	
287		cover (up)	anafunika/funika !		i:gubiha		igubika	agubiçie	i:gubiha	
288		bring up a child	analea (mtoto)/lea!		iko:ŋga		i:konga	iko:ŋga	i:konga	
289		follow	anafuata/fuata!		ifuata		i:fuata	ihelela	wiloŋwitse	
290		get lost	amepotea (njiani)/potea!		ajagile		ajagile	ajagile	ajagile	
291		stir (V)	anakoroga/korog a!		iti:mbula		itimbula	isa:ŋga	iti:mbula	
292		knock (V)	anagonga (mlango)/gonga!		ikoŋona		i:koŋona	irtova	ihodetsa	
293		take leave	anaaga/aga!		ahwilaga		ahwitawula	ihwi:laga	ahwi:laga	
294		swallow (V)	anameza/meza!		i:mila		i:mila	i:mila	i:mila	
295		lick	analamba/lamba !		ina:va		i:na:va	ina:la	i:mianga	
296		sniff	ananusa/nusa!		inu:sa		i:musa	inu:sa	i:futi:la	
297		kneel	anapiga magoti/piga magoti!		ifugama		i:fugama	ifugama	afugi:me	

298		bathe	anaoga/oga!		ikalava		i:ko:ga	ikalava	i:kalava	
299		stop doing	anaacha/acha!		ibiçila		i:bihila	ahululeha	ahwilehela	
300		scratch oneself	anajikuna		ihwi:hu:va		akwi:kapa	ahwi:huva	ahwi:kapu	
	1	ant	siafu	jalafu		lihalafu				lihalafu
	4	ball	mpira	mpila		mpira deni				mpira
	5	bamboo	mwanzi	lila:si		lila:si				lila:si
	7	basket	kikapu	ndilo		kiko:ndo/ ndi:lo				kiko:ndo/ ndi:lo
	8	bean	haragwe	do:ki		mbwa:nda				mbwa:nda
	11	begin	kuanza	huva:nga		kuva:nga				kuva:nga
	13	book	kitabu	ihate		liha:mba/ hate				ihate
	15	case	kesi	no:ngwa		no:ndwa				no:ngwa
	20	corn	mahindi	litsebele		matsebele				matsebele
	22	door	mlango	lwuitsi		lwuitsi				lwuitsi
	27	eyelid	kibukio cha jicho			ki:ho				
	30	(n) forest	pori(ni)	hwiku:ju		kuda:si				da:si
	31	fox	mbwa mwitu	likeheva		like:ve				like:keva
	32	frog	chura	liᅅgodofu		liu:la				liula
	35	goodness	uzuri	wunofu		wunofu				wunofu
	36	grandmother	bibi	pa:pa		pa:pa				pa:pa

37	happiness	furaha	luke:lo		luke:lo			lukhe:lo
38	hate	chukia	huvi:pa		ligo:ga			kuvi:pa
40	help (N)	msaada	luta:ngo		luta:ngo			lut ^h a:ngo
41	herd	kundi la wanyama	lupi:nga		kipi:nga			lupi:nga
42	here	hapa	ba:ha		apa			ap ^h a
44	hundred	mia	ligana limwi:nga		ligana			ligana limwi:nga
45	thousand	elfu	mbilima		mbilima imwina			mbilima jimwina
48	insect	mdudu	ligo:ngoli		kiko:ko			kik ^h o:k ^h o
49	journey	safari	luge:ndo		luge:ndo			luge:ndo
50	Bena	Kibena	hibena		kibena			kibena
51	grain bin	kihenge	hisa:ntsi		kisa:ntsi			kisa:ntsi
56	locust	nzige	nde:de		ma:ntsi			ma:ntsi
58	money	pesa	ligobeli		mapesa			k ^h uma/ lipesa
59	mosquito	mbu	ntsuguni		kimugege			limugege
62	Njombe	Njombe	Huntso:mbe		Kuntsombe			Intso:mbe
64	pain	maumivu	wuva:fi		wuva:fi			umuwa:fi
65	pity	huruma	lusu:ngu		lusu:ngu			lusu:ngu
67	potato	kiazi	lijawo		lijawo			ilijawo
70	sheep	kondoo	ngo:nde		ngo:nde			ingo

71	shoe	kiatu	hilatu		kilato				kilato
72	us	sisi	uhwe:hwe		ne:fwe				une:fwe
73	song	wimbo	luwi:mbo		lwi:mbo				lwi:mbo
76	sunflower	alizeti	linde:ndeke		bangamaje:je				ibangaje:je
77	sweet potato	kiazi kitamu	lijawo		lijawo				liawo
78	teacher	mwalimu	mwuigitsi		mwiganitsi				muwulani:tsi
79	trick (V)	kudanganya	mude:si		kutsa:nga				kutsa:nga
80	town	mji	mutsi:ni		mudi:ni				i:ni
82	truth	ukweli	nda:ne		lwandakiene				ulwako:lwi
85	wasp	nyigu	lindembwe		matende:fwa				lindende:fwa
86	you can	unaweza	hwiwe:sa		ndiwe:sa				ndive:sa
87	all the people	watu wote	ava:nu wo:nda		va:nu vo:nta				ava:nu wo:nda
88	our cow	ng'ombe wetu	se:nga tse:su		se:nga ja vi:su				se:nga ts:su
89	our fields	mashamba yetu	migu:nda ge:su		migu:nda ja vi:su				migu:nda gr:su
90	our chair	kiti chetu	hidego fe:su		kidego kia vi:su				kidego ki:su
91	our chairs	viti vyetu	fidego fie:su		fidego fia vi:su				
92	our trees	miti yetu	mabihi ge:su		mabiki ga visu				

	93	this my chair	kiti hiki changu	ihide:go ihi ʃa:ŋgu		kide:go iki kiaŋgu				
	94	up		huʃa:ŋa		kukia:ŋa				kukia:ŋa